

JOAN F. MIRA

“Si els papes Calixt III i Alexandre VI, i tota la família, procediren d'Àvila, Sigüenza o Peñaranda de Bracamonte, ja poden estar segurs que els Cinc Segles de la mort del gran Borja serien objecte de patronats reials, concerts i exposicions, inauguració de monuments, projecció internacional, reivindicació d'aquells grans espanyols que portaren a Roma el poder, la cultura i la presència d'Espanya”

Cinc segles de res

Comprenc que vostès i tothom (institucions i autoritats incloses) han passat moltíssima calor i no estan per orgues commemoratius. Comprenc que els mesos passats, i tot el que portem d'any del Senyor 2003, han estat plens d'esdeveniments que, els valencians sobretot, ens afecten de manera profunda i substancial, com ara la guerra d'Iraq i les manifestacions condignes, les actuacions del senyor Zaplana, ministre a Madrid, les eleccions que el Bloc pogué guanyar i no guanyà, que el PSOE pogué perdre i va perdre, els fets de l'Assemblea de Madrid i els de l'Ajuntament de Marbella, no tan diferents en la substància, i les paraules i els gestos d'aquest xicot de bona voluntat de nom Francisco Camps, per no esmentar altres notícies i esdeveniments que van fent la nostra història, entre Marbella, Madrid i Bagdad. Comprenc, per tant, que el personal no està per records antics i altres fantasies retrospectives, altrament no s'explica, supose, que els cinc-cents anys de la mort del papa Alexandre VI Borja hagen passat, passen i passaran com si la data no tinguera la més mínima significació, el més petit interès, la més remota ressonància per a aquest país nostre, per no esmentar les terres veïnes, del nord o de ponent, on els Borja no són cosa del tot pròpia o són només uns noms remots i exòtics. De manera que, si el dia 18 d'agost del 1503 va morir de malària –mal aire d'estiu, per culpa de la calor i dels mosquits– aquell impressionant personatge que va nàixer a Xàtiva amb el nom de Roderic de Borja i acabà la vida a Roma, suant i enfebrat, amb el nom d'Alexandre VI, i si d'això, per tant, fa ara mateix cinc-cents anys, pareix que ni el fet ni la data ni els cinc segles tenen per al propi país la mínima importància. Res, zero absolut: ni un mal record públic, ni uns actes de memòria o d'estudi, ni un miserable congrés o simposi, ni la dedicació d'una placa o d'un carrer, ni una comissió pública organitzadora d'actes que ningú, evidentment, no ha pensat a organitzar. Res.

Comprenc que des del regne d'Espanya, que és encara i serà en primer lloc regne de Castella, no es molesten a recordar tan incòmode personatge: no era seu, no el consideren seu, és valencià, marginal per a ells, remot, incòmode. Si els papes Calixt III i Alexandre VI, i tota la família, procediren d'Àvila, Sigüenza o Penaranda de Bracamonte, ja poden estar segurs que els Cinc Segles de la mort del gran Borja serien objecte de patronats reials, concerts i exposicions, inauguració de monuments, projecció internacional, reivindicació d'aquells grans espanyols que portaren a Roma el poder, la cultura i la presència d'Espanya en ple renaixement, etcètera. Però no eren d'allà, eren d'ací –i l'església romana tampoc no se'ls mira com a propis–, i per tant no són res: no són res per al senyor rei d'Espanya, ni per al seu govern, ni per a l'oposició, ni per a la premsa, els historiadors, els intel·lectuals, les institucions culturals, les acadèmies, les famílies, els sindicats i els municipis d'Espanya. Com a màxim, són una ressonància de llegenda negra, amb l'ajuda recent del brutal, ignorant, repugnant, llibre de Mario Puzo –una empresa en vol traure una pel·lícula: m'han demanat col·laboració (“para saber las recetas de los venenos y cosas así...”), i ja poden vostès suposar què els he dit–. Fins ací, tot és lògic, normal. Ja no és tan normal que, a València, coneguts noms de l'intel·lecte, la universitat o la premsa hagen fet sobre els Borja, metòdicament, la conya que mai no haurien fet si foren castellans: com si alguns valencians, que no tenim mites de primera, haguérem inventat la importància inexistente de la família, aquesta deu ser la tesi. No és tan normal que esforços com el *Diplomatari* i altres iniciatives semblants hagen rebut el buit i el menyspreu. I ara mateix fa cinc segles de la mort d'aquest papa, el personatge de més volum que el País Valencià ha projectat a la història, i el silenci és perfecte, absolut. Hi pense, pense en les causes profundes, i la tristesa nacional m'inunda l'ànima.